

пицу у уставе. Међутим, устави којима се бавимо дају на то одговор. њима се махом потврђују она правила која су се уобличила у најскорије време и зато се могу довести, или се доводе у питање.

Ова разматрања не односе се на оне врсте међународних уставних одредаба које не представљају или још не представљају усвајање међународноправних правила. Она често немају карактер правних норми уопште већ значе или препоруке влади и извештајни спољнополитички програм. Суд о њима нужно је политички, али без обзира на њихову садржину оне могу допринети јасности и доследности међународних иступања државе у питању.

Потреба која је ствараоца послератних устава гонила да у много већој мери но раније уставно регулише вођење спољне политике, па било да су непосредни мотиви били чак и пропаганда и национални престиж, јасно сведочи о поимању промена које су се десиле у међународној заједници. Све већа повезаност земаља, све већа њихова међусобна зависност, као и зависност целине од њих и њих од целине, траже одступање од крутог принципа националне суверености које се најбоље очитују кроз уставна начела и одредбе. Држава не може бити равнодушна према спољним збивањима и зна да остали свет није равнодушан према збивањима у њој. „[...] Међународни односи, који у извесном смислу сужавају национални суверенитет проширују га на међународном плану омогућујући утицај сваког народа у ширим размерама. Свет данас постаје све више једна целина, па и велике и највеће земље више не могу да се затворе у своје границе” (15).

Устав ФНРЈ од 1946 и Уставни закон од 1953 нису прелазили оквире класичних устава у области међународних односа. Посвећивањем једног поглавља међународним односима, како је то наговештено, нови Устав ФНРЈ, који је у припреми, одредиће у општим цртама став наше земље у међународним односима. Нема сумње да ће начело мирољубиве активне коегзистенције држава с различитим друштвеним системима бити основа ових уставних одредаба. На тај начин значајна улога коју Југославија игра у савременим збивањима у свету наћи ће свог одраза и у њеном Уставу (16).

Војин Димитријевић
 Стеван Ђорђевић
 Радослав Стојановић

ВАРИЈАЦИЈЕ РАСПРАВНОГ НАЧЕЛА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

1. — Начела кривичног процесног права представљају основне поставке на којима је изграђен кривични поступак као акциони израз овог права. Овој истини не сметају неслагања до којих долази у теорији кривичног процесног права приликом решавања многих процесних питања, било да је реч о самим начелима (појам појединих начела, највиши појам ових начела, њихова номинација, међусобно разграничење, класификаци-

(15) Интервју Едварда Кардеља, „Борба“, 30 јул 1961.

(16) Види *ibidem*.

ја и место у систематизи кривичног процесног права) било да је посреди сама проблематика кривичног поступка (структура поступка, његово развијање и остварење кривичнопроцесног задатка). Због њихове важности за поступак они су предмет сталног интересовања и о њима постоји обимна кривичнопроцесна књижевност. До које се мере придаје важност кривичнопроцесним начелима најбоље говори напомена да је правом процесуалисти својствено да поступак посматра кроз призму начела а његову историју у светлости односа начела (1).

2. — Међу кривичнопроцесним начелима придаје се изванредан значај расправном начелу (начелу контрадикторности) а и у историском осврту најпре се срећемо с њим у светлости система расправног поступка. Историја кривичног поступка је умногом израз односа између расправног и њему супротног истражног начела у њиховом најширем значењу, нарочито када се имају у виду два основна, историски дата, система кривичног поступка: расправни (контрадикторни, акузаторски) и истражни (инквизиторски). Но, истовремено са овим потребно је истаћи неизбежност разлике између значења самих начела у ужем (правом) смислу речи и односних система кривичног поступка. Реч је о томе да су системи носиоци или боље речено израз већег броја одређених начела, иако се поједина од ових начела могу у њима огледати у различитој мери, те у одређеним случајевима одредити име самог система. Напомиње се да су и систем расправног и систем истражног кривичног поступка у своме чистом облику теориске конструкције али не и практична остварења, што ће рећи да стварно дати системи чине одређене уступке за успешно решење кривичнопроцесног задатка (2).

Варијације расправног начела се крећу између његовог изједначења са системом расправног поступка и његовог ужег или правог значења које се среће у савременом систему кривичног поступка. Исто тако долази и до варијација расправног начела у ужем или правом значењу, при чему се има у виду заступљеност овог начела у току кривичног поступка. У следећим редовима реч је о овим варијацијама са тежиштем на важећем кривичном поступку Федеративне Народне Републике Југославије.

3. — Изједначење расправног начела са системом расправног поступка је најстаријег датума и у одређеном смислу речи налаже враћање у историју поступка. На овом месту неизбежан је избор једног кратког казивања о одликама расправног поступка. Бинеров (Biener) приказ овог поступка, дат средином прошлог века, сматра се изванредно успелим: „По својој суштини акузаторски поступак представља формално правни спор двеју странака пред судијом који стоји према њима, а материјално је посреди однос странака као у грађанском поступку. Дакле, у принципу оптужног поступка налази се: 1. да на тужбу овлашћено лице може по своме нахођењу да тужи или не тужи, штавише може и подигнуту тужбу да повуче; 2. да је оптужени овлашћен да остварује своје право према

(1) W. Sauer: Allgemeine Prozessrechtslehre, Berlin, 1951, S. 63.

(2) J. Glaser: Handbuch des Strafprozesses, Erster Band, Leipzig, 1883, S. 23; W. Sauer: op. cit., S. 67.

тужиоцу; 3. да је узајамни доказ везан формом и роком; и 4. да судиска одлука сме почивати само на оним подацима које су пружиле странке” (3). Поред овог приказа корисно је изнети и одлике акузаторског поступка како се је дала Урсула Вестхоф (Ursula Westhoff) равно сто година после Бинера. Као одлике оптужног поступка појављују се следећа обележја: 1. оптужба припада некоме са нејавне тј. приватне стране; 2. суд зависи од предлога странака; 3. у поступку се налазе странке, што значи да су међусобно одвојене оптужба, одбрана и суђење; 4. суд је у пасивном положају; и 5. доказивање је у форми терета доказа (4).

Са стављањем знака једнакости између расправног начела и система расправног (оптужног) кривичног поступка дат је и најшири појам овог начела који се огледао у признању и формалног и материјалног права располагања странака у кривичној ствари.

Расправно начело у овом светлу и оваквим размерама потпуно је страно савременој систему кривичног поступка. Узрок овоме лежи у схватањима која су се у међувремену изградила о интересима државе и личности у кривичном поступку. При овом не треба изгубити из вида ни утицај истражног начела и система истражног поступка (5) који су оспорили и вредност и место расправном начелу у кривичном поступку,

4. — У савременом кривичном поступку расправно начело је окружено низом начела која на одређени начин и у различитој мери утичу на његов појам и своде га на праву меру.

Насупрот схватању да се расправно начело у кривичном поступку назива односно изједначаје са начелом оптужбе (Глазер—Glaser) (6), изнето је мишљење да је ово изједначење нетачно (Биркмајер, — Birkmeyer) (7). Остављајући по страни ближе разматрање овог неслагања, чињеница је да у условима савременог кривичног поступка нема места изједначењу ових начела. Оптужно начело праћено начелом легатитета односно опортунитета смањује круг садржине расправног начела.

Са малим померањем у посматрању јавља се и одређена повезаност расправног начела са начелом официјалности које у свој ширини казује да државни (јавни) тужилац и суд раде у кривичном поступку по службеној дужности (*ex officio*). Како је питање тужиоца већ узето у обзир оптужним начелом, овде је посреди делатност суда наиме начело судске активности. Остварење овог начела дира у слободно располагање страна-

(3) Цит. према Ј. Глазеру (н.д., с. 27—28).

(4) Ursula Westhoff: Über die Grundlagen der Strafprozesses mit besonderer Berücksichtigung des Beweisrechts, Berlin, 1955, S. 9—10.

(5) Према Бинеру суштина истражног поступка огледа се формално у постављању истражног судије према појединцу који је предмет истраге, док је материјално посреди однос потчињености истражном органу (субјекциони однос). У принципу истражног поступка налазе се следећа обележја: 1. држава која је овлашћена на гоњење дужна је да истражује и онда када оштећени не да повода за то; 2. окривљени нема никаквих других права осим оних које му по властитом осећању праведности одобри предпостављени; 3. истраживање није везано ни за форме ни за рокове већ је потпуно слободно; и 4. судиска одлука почива на убеђењу да је истина нађена; цит према Ј. Глазеру (н. д., с. 28). У. Вестхоф са своје стране истиче ова обележја истражног поступка: 1. гоњење кривичног дела врши се по службеној дужности; 2. истражни орган је независан од предлога странака; 3. у поступку нема странака (кривичнопроцесне функције су обједињене); 4. истражна делатност је службена; и 5. материјално истраживање истине (н. д., с. 10).

(6) J. Glaser: op. cit., S. 26.

(7) K. Birkmeyer: Deutsches Strafprozessrecht, Berlin, 1898, S. 136.

ка, што ће рећи да утиче на домет диспозитивног начела, пошто је суд властан да активним радом доприноси откривању истине и правилном и праведном решењу кривичне ствари. Дакле, у овим границама се појављује диспозитивност странака као слободно располагање процесним средствима за заштиту њихових права и интереса у кривичном поступку, и у овој мери је повезано са расправним начелом.

У овом сумарном акценту на средину у којој се изграђује савремени појам расправног начела посебно место припада питању одбране окривљеног. Право одбране и сама мера у којој је оно припадало окривљеном умногом је у историском развоју поступка утицало на његов карактер. Због овога и многе разлике између оптужног и истражног кривичног поступка. Положај окривљеног је говорио о практичним манифестацијама не само расправног већ и других кривичнопроцесних начела. Дакле, уколико је право одбране било потпуније изграђено, утолико је расправно начело добијало своју пунију садржину. У савременом кривичном поступку као оптужном и расправном право одбране произилази из расправног начела. Због овога би било погрешно говорити о контрадикторности поступка у сенци права одбране (8). Иза истицања у први план одбране окривљеног могла би да стоји мисао о савременом кривичном поступку као истражном у коме се недостаци истражног начела отклањају изградњом права одбране окривљеног. Овакво схватање било би нарочито штетно за социјалистичко кривично процесно право јер би на плану општих теориских питања губило из вида поставку о одумирању државе која обухвата и преображаје у начину и мери вршења појединих државних функција у поступку изградње комунистичког друштва. У вези са овим целисходно је нагласити и то да се у границама социјалистичке друштвене заједнице — државе и њеног права изграђује расправни поступак у коме је расправно начело квалитативно друкчије од његовог традиционалног схватања као и од његовог појма у савременом буржоаском кривичном поступку.

За потпунији израз расправног начела у кривичном поступку потребно је да право одбране буде праћено претпоставком невиности окривљеног. Ова претпоставка казује да се лице против кога је покренут кривични поступак не сматра кривим све док његова кривична одговорност за учињено кривично дело није утврђена правоснажном пресудом. чл. 3 ЗКП) (9). Претпоставка невиности уноси један од нужних елемената за равноправност кривичнопроцесних странака.

Напоредо са овим о расправном начелу и њему најближих кривичнопроцесних начела за саму контрадикторност (расправност) у кривичном поступку од значаја је и структура поступка као и његов ток. Посреди је питање мере и доследности примене и остварења процесних начела. У току кривичног поступка у најкрупнијим потезима у обзир долазе претходни (припремни) кривични поступак, главни кривични поступак и кривични поступак по правним лековима. Према преовлађујућем мишљењу

(8) М. С. Строгович: Курс совјетског кривичног поступка, на руском, Москва, 1958, с. 83 и сл.

(9) Законик о кривичном поступку, скраћено: ЗКП.

расправно начело доживљава пуну примену у главном поступку, тј. на главном претресу, а претходни кривични поступак је у знаку истражног начела. Међутим, независно од овога чињеница је да се архитектоницом поступка може у знатној мери утицати на спровођење одређених кривичнопроцесних начела, јер архитектоника носи собом и регистар права и дужности кривичнопроцесних субјеката, односно странака када је реч о расправном начелу.

Најзад, али не и као мање важно, стоји и чињеница да се расправно начело јавља како у буржоаском тако и социјалистичком кривичном поступку. Квалитативне разлике овог начела у једном и у другом кривичном процесном праву потичу на општем плану из самих одлика буржоаског друштва-државе односно социјалистичког друштва-државе. Већ главне кривичнопроцесне функције (оптужба, одбрана и суђење) с обзиром на њихове носиоце откривају битне разлике. Реч је о својствима државног и јавног тужиоца, о одликама буржоаског и социјалистичког суда, а са овим и о положају окривљеног у сваком од ових поступака. Но, познавање тих разлика на овом месту се мора претпоставити. У сваком од ових поступака долази до разлика и приликом посматрања кривичног поступка појединих држава, што опет зависи и од тактике и стратегије односне државе у борби против криминалитета.

Изложени чиниоци су показали могућност многих и сложених варијација расправног начела које се практично и јављају. На појаву ових варијација утичу буржоаска односно социјалистичка својства кривичног поступка, међусобни однос и усклађивање дејства кривичнопроцесних начела и сама структура и ток кривичног поступка.

5. — Остаје да се одреди појам расправног начела у оквиру савременог схватања, с тим што се има у виду социјалистички кривични поступак, односно у крајњој линији важећи југословенски кривични поступак.

О вредности самог „спора“ (расправе) уопште говорено је често и доста. Спор се називао „оцем истине“ (Хераклит), а у делима Маркса и Енгелса стоји „да се истина утврђује путем полемике и да се историске чињенице сазнају из сукоба противречних тврђења“ (10). На овом месту посреди је истина у кривичном поступку о кривичној ствари и правилно и праведно решење ове ствари.

Расправност (контрадикторност), према М. С. Строговичу који има у виду совјетски кривични поступак, јесте таква изградња судског разматрања у коме је оптужба одвојена од суда који одлучује о ствари, и у коме оптужбу и одбрану остварују странке које су снабдевене подједнаким правима за заштиту својих тврђења и оспоравање тврђења противне стране, при чему је окривљени (оптуђени) странка која се користи правом одбране; суду припада руковођење поступка, ислеђивање садржине ствари и одлучивање о самој ствари“ (11). У анализи овог појма као карактеристична обележја појављују се: 1. одвојеност оптужбе од суда;

(10) Цит. према Н. Н. Пољански: Питања теорије совјетског кривичног поступка, на руском, Москва, 1956, с. 99—100.

(11) М. С. Строгович: н. д., с. 84.

2. процесни положај тужиоца и окривљеног као странака; 3. процесна равноправност странака и 4. активни и самостални положај суда у односу на странке (12). Н. Н. Пољански даје у нешто сажетијем стилу дефиницију расправности у совјетском кривичном поступку али њена пуна садржина долази до изражаја тек приликом анализе. „Расправност је метод изналажења истине у кривичној ствари који се састоји из расправљања странака под надзором и уз активно учешће суда у разматрању ствари” (13). Анализом он показује следећа обележја расправности: 1. одвојеност функција оптужбе и одбране од праве судиске делатности; 2. спор странака; 3. процесна равноправност странака као гаранција саме могућности расправљања странака; 4. право окривљеног на браниоца, јер би без овога процесна равноправност странака била нереална уколико у ствари учествује државни тужилац или адвокат као заступник интереса приватног тужиоца и 5. употпуњење расправљања странака активном делатношћу судије или суда која служи циљу установљења објективне истине у кривичној ствари и води расправљање странака ка овом циљу; и са становишта најбољег остварења овог циља допуњава пропусте које могу учинити странке (14).

Приликом разматрања ових дефиниција запажа се да оне одступају од једноставног етимолошког тумачења самог израза „спор” (расправа) и траже праву садржину расправљања странака у кривичном поступку према самој појави спора, тј. према његовим реалним и могућим манифестацијама у условима савременог кривичног поступка. Садржајно се изложене дефиниције не разликују, иако може бити извесних прелива између њих. Друго је питање колико њихови творци остају јединствени када је реч о израђености расправног начела у свим стадијумима и фазама совјетског кривичног поступка (15).

Као карактеристични елементи за појам расправног начела, имајући у виду у даљем излагању југословенски кривични поступак, појављују се: 1. одељеност кривичнопроцесних функција (оптужба, одбрана и суђење); 2. равноправно расправљање странака у поступку и 3. активна делатност суда у поступку (руковођење поступком и пресуђење ствари). Како се одељеност кривичнопроцесних функција и активност суда и саме јављају као кривичнопроцесна начела, остаје да се расправно начело може одредити уз њихову помоћ али са тежиштем на развијању мисли о равноправном расправљању странака у кривичном поступку. Посреди је равноправност странака у погледу поседовања и вршења кривичнопроцесних права и дужности ради целисходног остварења њихових захтева, што се изједначаје са правилним и праведним решењем кривичне ствари.

За равноправност странака од посебног је интереса израђеност права на одбрану окривљеног. Одбрана окривљеног се намеће и због посебног односа окривљеног према делу и због чињенице да се кривична дела по правилу гоне по службеној дужности од стране тужиоца који је државни

(12) М. С. Строгович: н. д., с. 84—85.

(13) Н. Н. Пољански: н. д., с. 100.

(14) Н. Н. Пољански: н. д., с. 103.

(15) М. С. Строгович: н. д., с. 87—88; Н. Н. Пољански: н. д., с. 103—108.

орган и који располаже правним образовањем. Однос окривљеног према делу доводи до претпоставке његове невиности ради равноправности према тужиоцу и ради правилног и праведног третмана од стране кривичнопроцесних субјеката. Његов однос према тужиоцу као правно образованом противнику обезбеђен је ради равноправности између окривљеног и тужиоца правом како на личну тако и стручну одбрану. Са овим се успоставља потребна равнотежа странака у њиховој процесној делатности, која у даљем зависи од одговарајућих фондова права и дужности који и сами по себи морају изражавати равнотежу у току читавог кривичног поступка. Активно учествујући суд је чувар законитости и носилац бригае да се правилно и праведно оствари кривичнопроцесни задатак.

Из овога би следило да расправно начело у условима одељености кривичнопроцесних функција и уз активну делатност суда уноси у кривични поступак подједнако право странака да излажу сва тврђења која говоре у њихову корист као и да се супротставе тврђењима противне стране, с тим што окривљени при овом располаже како претпоставком невиности тако и правом и личне и стручне одбране. Изношење навода „за” и „против” представља собом расправљање о кривичној ствари. Ово расправљање може имати различите видове, што ће рећи и различите варијације, при чему се најпотпунија варијација огледа у усменом и непосредном излагању странака у кривичном поступку пред судом. Са расправљањем се умногом повезује и позната поставка *audiatur et altera pars* која обавезује да се у поступку чује и друга страна.

Вредност расправног начела зависи од мере и доследности са којом је начело спроведено у законској изграђености кривичнопроцесних института и самог тока кривичног поступка, и од практичног остваривања правилно изграђеног кривичног поступка. Овај последњи елеменат, који је и најважнији за свакодневни и стварни живот, остварује се свешћу оних који раде у кривичном поступку и борбом за поштовање и очување законитости.

6. — Приликом посматрања примене расправног начела у важећем југословенском кривичном поступку неопходно је имати у виду у првом реду највише руководне мисли са којима је овај поступак изграђен. Реч је о социјалистичкој законитости, социјалистичком хуманизму и социјалистичком демократизму. Но, ближе излагање о овоме мора изостати у оквирима овог рада који је и просторно ограничен и усмерен на непосредно и краће изношење одлика расправног начела. Дакле, још једном је посредни претпоставка о познавању општих обележја југословенског кривичног поступка. Што се тиче самог расправног начела, оно је израз социјалистичког демократизма, док је положај окривљеног изграђен у светлу социјалистичког хуманизма.

За примену расправног начела а самим тим и за његове варијације остварења од значаја је да се потпуно схвати кретање и поступност у кретању кривичног поступка као и ограничени домет односно непосредни задатак појединих фаза и стадијума кривичног поступка. Ово је од значаја како за претходни тако и за главни поступак као и за поступак по правним лековима.

Истовремено са овим поставља се и питање о кривичнопроцесном субјекту пред којим странке расправљају о својим тврђењима у кривичној ствари. Према класичној поставци овај субјект је суд. Оправдање ове поставке лежи у непристрасности, објективности и другим одликама суда у вршењу кривчног правосуђа. Са применом ове поставке срећемо се у свима стадијумима кривчног поступка, са напоменом да је суд једини орган коме је дата функција суђења и пресуђења кривичне ствари. Увођење поред суда (истражног судије и судије среског суда) овлашћених органа унутрашњих послова у извиђај и овлашћених истражних органа унутрашњих послова у истрагу ради обављања кривичнопроцесних радњи у овим фазама претходног кривчног поступка не би значило и ремећење непристрасности и објективности за обављање ових радњи. Разлог за овакво схватање лежао би у социјалистичким одликама ових органа, а код истраге и у чињеници да истрагом руководи суд преко већа или истражног судије. У сваком случају појаву ових органа дозвољено је протумачити као изузетак, иако су они стављени у исти ред са истражним судијом и судијом среског суда, што би посебно ваљало нагласити за извиђај.

Претходни кривични поступак има за задатак да припреми кривичну ствар за главни поступак, што ће рећи да доведе до вероватноће постојање кривчног дела и учиниоца. Дакле, у њему није посреди утврђивање истине о кривичној ствари и њено пресуђење, — ово је задатак главног поступка односно главног претреса са доношењем пресуде. На остварењу овог задатка исцрпљује се и поступак по правним лековима. Због свега овога странке наступају у извесној мери различито у сваком од ових стадијума. Но, њихово расправљање је увек такво да се обезбеђује правилно и праведно решење кривичне ствари.

Код извиђаја и истраге најцелисходније је задржати се на учешћу странака у радњама из области доказивања. При овоме остаје по страни право странака да износе своје предлоге и врше новирање доказа (*beneficium novorum*) не само у овим фазама поступка већ и у читавом његовом току. У извиђају (чл. 150 ЗКП) и истрази (чл. 171 ЗКП) тужилац, окривљени и бранилац могу присуствовати саслушању сведока кад је вероватно да сведок неће доћи на главни претрес или кад извиђајни односно истражни орган нађе да је присуство странака и браниоца целисходно. Када ова лица присуствују саслушању сведока, она могу стављати предлоге и упућивати питања сведоку. Означена лица имају право да присуствују увиђају и саслушању вештака и том приликом могу постављати питања вештацима. Најзад, тужилац и бранилац могу присуствовати и претресању стана ако то не би било од штете за кривични поступак. У свима овим случајевима извиђајни односно истражни орган је дужан да странке и браниоца обавести о времену и месту извршења радњи којима они могу присуствовати. Изузетак од овога је допуштен само кад постоји опасност због одлагања. Ако је окривљени у затвору извиђајни односно истражни орган ће одлучити да ли је потребно присуство окривљеног. Учешће странака се креће од могућности за једне радње до права за друге радње. Но, у целини посреди је правило њихо-

вог присуствовања и учествовања у вршењу наведених радњи. Због овога и примена изузетка тражи увек посебно образложење. Међутим, тешко је сагледати средство борбе против неоправданог изузетка. Остало би као могуће да се на захтев једне од странака понови радња којој странке нису присуствовале, што би представљало један облик новирања.

У претходном кривичном поступку странке расправљају на тај начин што своја тврђења износе усмено или писмено, и што учествују у извођењу радњи извиђаја и истраге уз могућност примене изузетка који је ослабљен установом новирања (*beneficium novorum*).

На главном претресу, према чијој се садржини доноси и пресуда, странке расправљају у најпотпунијем смислу речи јер усмено и непосредно износе суду своја тврђења и то како она која поткрепљује њихов захтев тако и она која оповргавају наводе противне странке. У теорији савременог кривичног процесног права не доводи се у питање постојање расправног начела у главном поступку односно на главном претресу.

Када је реч о расправном начелу у поступку по правним лековима, онда се при ширем излагању мора водити рачуна о примени поменутог начела у поступку по сваком од правних лекова установљеним ЗКП. Међутим, у једном сумарном казивању довољно би било истаћи да се расправност остварује почев од тога да се чује и друга страна (*audiatur et altera pars*), па до најпотпунијег вида расправљања кад дође до одржања главног претреса пред судом правног лека.

Са овим су изнете основне линије кретања расправности у југословенском социјалистичком кривичном поступку, а са тим је потврђена и вредност расправног начела као једног од водећих у вршењу социјалистичког кривичног правосуђа.

Расправност са својим елементима који је условљавају, обележјима који је одликују и варијацијама у којима се јавља у кривичном поступку представља једну од најактуелнијих тема кривичног процесног права јер је несумњиво тачно да је расправљање „отац истине”.

Др. Драгољуб В. Димитријевић

МАРГИНАЛИЈЕ О УСТАВНОМ РАЗВИТКУ И САВРЕМЕНОМ УСТАВНОМ ПИТАЊУ ЈУГОСЛАВИЈЕ

I. — Уставни проблем није нов за социјалистичку Југославију. Он није нов ни у смислу доношења Устава ни у погледу решавања структуре и функције уставности у складу са одређеним етапама нашег материјалног, друштвеног и политичког развика. Одлуке које су донете на Другом заседању АВНОЈ-а представљају не само први револуционарни Устав Југославије него и прво основно политичко и државно-правно решење основних уставних институција на којима се заснивала и градила Југославија као федеративна народна република. Устав од 1946 представља развика и систематизацију поставки првог револуционарног Устава и њихово уоквирење у уставност више или мање класичнога типа.